

en enkelt Side af Problemet. Efter dette Rydningsarbejde, der virker noget summarisk, betragter han Grunden som fri til Opbygning af en selvstændig Teori for Pengeværdiens Bestemmelse. I Virkeligheden faar man ikke nogen færdig Teori, snarere er der Tale om en Skitsering af de Veje, ad hvilke man i en nærmere eller fjernere Fremtid skal kunne naa frem til en saadan Teori. Dette skal ikke forstaas som et Angreb paa Forfatteren, der selv er fuldkommen klar over, hvor langt der er til Maalet, men blot som en Advarsel til Læsere, der er tilbøjelige til at lade sig blænde af matematiske Behandlinger.

Forfatterens Tankegang er, kort gengivet, denne: Naar vi gaar ud fra Omsætningsligningen, ved vi i Virkeligheden kun, at en Forandring i et af Ligningens Led maa kompenseres af Forandringer i et eller flere af de øvrige. Vi kan da begynde med at antage, at enhver Variation i et Led tenderer til at fremkalde en Variation i hvert af de øvrige Led. Hvor store disse Variationer vil blive, afhænger af en Række bestemmende Forhold for hvert enkelt Led, som tilsammen finder deres Udtryk i vedkommende Leds Elasticitet. Denne Elasticitet maa formodes at være forskellig, eftersom det er det ene eller det andet af de øvrige Led, Paavirkningen udgaar fra (f. Eks. P's Elasticitet forskellig med Hensyn til Variationer i M og i T). Man kan derfor opstille 30 forskellige Elasticitetskoefficienter (f. Eks. angive P's Elasticitet overfor Variationer i M ved Udtrykket $M \cdot c_P$), og disse 30 Koefficienter bliver da bestemmende for det samlede Resultat af Variationer i et Led. Hvis f. Eks. M varierer, vil alle de øvrige Led variere i Overensstemmelse med deres Elasticitetskoefficienter overfor M. De saaledes fremkaldte Variationer virker tilbage paa M og virker aktivt paa hvert af de andre Led. Man kan efter dette Princip opbygge et helt System af Refleksvirkninger og Refleksvirkningers Virkninger, som tilsammen maa give et saadant Resultat, at Omsætningsligningen bevarer sin Gyldighed. Er først de 30 Koefficienter bestemt, bliver Beregningen af den givne Variations Slutresultat en rent matematisk Opgave.

Elasticitetsteorien bliver saaledes nærmest en Regneregul, medens den virkelige Vanskelighed kommer til at ligge i den empiriske Fastsættelse af Elasticitetskoefficienterne. Overfor denne Opgave standser Forfatteren. Ganske vist søger han at opstille visse Formodninger om Koefficienterne med det Formaal at begrænse Antallet af dem, det er nødvendigt at bestemme, men han levner dog 16 ubekendte, heraf 10 af afgørende Betydning. Et statistisk Tillæg tilsigter at bøde noget paa dette Forhold, men indeholder reelt kun en Paavisning af, at intet af Omsætningsligningens Led har holdt sig konstant i Aarene efter Krigen.

Skal man sammenfatte sit Indtryk af Bogen i en kort Sætning, maa det blive denne: En klar Paavisning af, at vi intet ved om Pengeværdiens Bestemmelse, og et Forsøg paa at finde de Veje, der fører frem til en positiv Viden.

G. Warmdahl.

Thorsten Odhe: DET EKONOMISKA LIVETS MATARE, Stockholm 1933. 72 S. (Serien Kooperativa Förbundets småskrifter). Kr. 0.75.

Det er en udmærket Ide at udgive en populær Oversigt over de vigtigste af de Indextal og andre Talserier, som har Betydning for Bedømmelsen af Konjunkturløbet. Med den meget store Interesse for økonomiske Spørgsmaal,

en enkelt Side af Problemet. Efter dette Rydningsarbejde, der virker noget summarisk, betragter han Grunden som fri til Opbygning af en selvstændig Teori for Pengeværdiens Bestemmelse. I Virkeligheden faar man ikke nogen færdig Teori, snarere er der Tale om en Skitsering af de Veje, ad hvilke man i en nærmere eller fjernere Fremtid skal kunne naa frem til en saadan Teori. Dette skal ikke forstaas som et Angreb paa Forfatteren, der selv er fuldkommen klar over, hvor langt der er til Maalet, men blot som en Advarsel til Læsere, der er tilbøjelige til at lade sig blænde af matematiske Behandlinger.

Forfatterens Tankegang er, kort gengivet, denne: Naar vi gaar ud fra Omsætningsligningen, ved vi i Virkeligheden kun, at en Forandring i et af Ligningens Led maa kompenseres af Forandringer i et eller flere af de øvrige. Vi kan da begynde med at antage, at enhver Variation i et Led tenderer til at fremkalde en Variation i hvert af de øvrige Led. Hvor store disse Variationer vil blive, afhænger af en Række bestemmende Forhold for hvert enkelt Led, som tilsammen finder deres Udtryk i vedkommende Leds Elasticitet. Denne Elasticitet maa formodes at være forskellig, eftersom det er det ene eller det andet af de øvrige Led, Paavirkningen udgaar fra (f. Eks. P's Elasticitet forskellig med Hensyn til Variationer i M og i T). Man kan derfor opstille 30 forskellige Elasticitetskoefficienter (f. Eks. angive P's Elasticitet overfor Variationer i M ved Udtrykket $M \cdot c_P$), og disse 30 Koefficienter bliver da bestemmende for det samlede Resultat af Variationer i et Led. Hvis f. Eks. M varierer, vil alle de øvrige Led variere i Overensstemmelse med deres Elasticitetskoefficienter overfor M. De saaledes fremkaldte Variationer virker tilbage paa M og virker aktivt paa hvert af de andre Led. Man kan efter dette Princip opbygge et helt System af Refleksvirkninger og Refleksvirkningers Virkninger, som tilsammen maa give et saadant Resultat, at Omsætningsligningen bevarer sin Gyldighed. Er først de 30 Koefficienter bestemt, bliver Beregningen af den givne Variations Slutresultat en rent matematisk Opgave.

Elasticitetsteorien bliver saaledes nærmest en Regneregul, medens den virkelige Vanskelighed kommer til at ligge i den empiriske Fastsættelse af Elasticitetskoefficienterne. Overfor denne Opgave standser Forfatteren. Ganske vist søger han at opstille visse Formodninger om Koefficienterne med det Formaal at begrænse Antallet af dem, det er nødvendigt at bestemme, men han levner dog 16 ubekendte, heraf 10 af afgørende Betydning. Et statistisk Tillæg tilsigter at bøde noget paa dette Forhold, men indeholder reelt kun en Paavisning af, at intet af Omsætningsligningens Led har holdt sig konstant i Aarene efter Krigen.

Skal man sammenfatte sit Indtryk af Bogen i en kort Sætning, maa det blive denne: En klar Paavisning af, at vi intet ved om Pengeværdiens Bestemmelse, og et Forsøg paa at finde de Veje, der fører frem til en positiv Viden.

G. Warmdahl.

Thorsten Odhe: DET EKONOMISKA LIVETS MÅTARE, Stockholm 1933. 72 S. (Serien Kooperativa Förbundets småskrifter). Kr. 0.75.

Det er en udmærket Ide at udgive en populær Oversigt over de vigtigste af de Indextal og andre Talserier, som har Betydning for Bedømmelsen af Konjunkturløbet. Med den meget store Interesse for økonomiske Spørgsmaal,

der naturligt nok findes i alle Befolkningslag, er der sikkert et stort Publikum, som forsøger at følge Dagspressens og Tidsskrifternes Konjunkturstatistik, og som føler Trang til Vejledning og Forklaring. Det er ogsaa en taknemmelig Opgave at behandle et saa snævert afgrænset Emne, der tilmed holdes sammen af det konkrete Stof.

Den Fremstilling, der her præsenteres, er imidlertid ikke tilfredsstillende. Forfatteren har ganske vist faaet en hel Del med, forsaavidt som han efterhaanden omtaler de allerfleste svenske og adskillige udenlandske (d. v. s. engelske og amerikanske) Konjunkturindices; men Stoffet er ikke særligt velordnet, og det, der skulde være det centrale, Forklaringen paa Index-tallenes — først og fremmest Pristallenes — Betydning, er snarere misvisende end vejledende. Naturligvis kan man ikke i et saadant Skrift gaa i Dybden, og Forfatteren kommer ogsaa til, i sin Fremstilling af de forskellige Indices, at strejfe Spørgsmaalet om deres forskellige Formaal og Betydning; men den ukyndige Læser maa faa det Indtryk, at Pristalsberegninger foretages for at bestemme »Pengenens Værdi«, og Resultatet bliver »rigtigere« og »bedre«, jo flere Varer der medtages og jo mere omhyggeligt Vægtsystemet er udarbejdet. Der advares mod at sammenligne et uvejet, »eller ur annan synpunkt särskilt primitiv« med »en vägd och i övrigt noggrant utarbetad index«, og Bureau of Labor's Engrospristal, der omfatter 784 Varer, betegnes som »världens noggrannaste«. Som bekendt er dette Pristal saa tungt bevægeligt, at det som Konjunkturindex er af meget begrænset Værdi.

Vil man absolut generalisere, maa man dog snarere sige, at et Pristals Værdi i Konjunkturagttagelsen beror paa, at det omfatter en passende afgrænset Gruppe Varer.

S. 18—19 foretages en Sammenligning mellem det svenske Prisindex (Amark, sv. Finanstidning) og det engelske (Jevons-Sauerbech-Statist-Board of Trade), i to Diagrammer, der lidt upraktisk er trykt under hinanden med forskellig Inddeling af Abcisseaksen. Hermed dokumenteres, at »prisrörelsens allmänna riktning i de två länderna överensstämt — en iakttagelse, som tillhör konjunkturläranas grundläggande fakta«. Det burde ved Lov være forbudt at udhæve denne »grundlæggende kendsgerning«, uden at gøre opmærksom paa, at begge Indices er domineret af den internationale Handels Stabelvarer, hvis Priser naturligvis Verden over maa følges indenfor et snævert Spillerum.

Paa den anden Side gaar Forfatteren paa Listesko henover det afgørende Spørgsmaal: de forskellige Varers og Varegrupperes forskellige Prisbevægelser, til Trods for at der f. Eks. havde været et fortrinligt Udgangspunkt i Tabellen S. 32, der viser Svensk Finanstidnings Index og dets Underafdelinger. Med Basis 1913—14 viser det sig, at Totalindicet i 1932 var 101, medens de enkelte Varegrupperes Index tal varierede mellem 56 og 149.

Det er en beklagelig Kendsgerning, at der ogsaa indenfor Økonomernes Kreds raader nogen Konfusion m. H. t. Prisniveaubegrebet og m. H. t. forskellige principielle Spørgsmaal vedrørende Pristalsberegninger; men naar det gælder den rent praktiske Opgave, at følge Konjunkturforløbet ved Hjælp af den forhaandenværende Statistik, er der dog opsamlet en betydelig Erfaring, som maa kunne populariseres i mere oplysende Form, end det er lykkedes i det her omtalte Skrift.

O. Strange Petersen.